# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 76. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 2. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 76. Jersey City, N. J., Friday, April 2. 1926. THREE CENTS


## ЩЕ ОДИН СТЕЙТ ЗАБИРАЄ ГОЛОС В СПРАВІ ПРОГИБІЦІЇ

ТРЕНТОН, Ню Джерзі, 31. марта. — Стейтовий губернатор Мур видав публичний заклик до стейтової леґіслятури, щоби вона ухвалила меморіял до конгресу за зміною прогибіційного закона.

Губернатор покликується на леґіслятуру стейту Ню Йорк та пригадує леґіслятурі, що він самий з приводу обнятя уряду губернатора пропонував вислание такого меморіялу.

Трудність губернатора, котрий є демократом, лежить у тому, що він має проти себе републиканську більшість у леґіслятурі.

**СЕНАТОР ОБІЦЮЄ ПОКІНЧИТИ ПАСЕЙСЬКИЙ СТРАЙК.**

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 31. марта. — Сенатор Едвардс, котрий не допустив до ухвалення резолюції за розслідженнем пасейського страйку, заявив, що він самий розслідить сей страйк та предложить плян його покінчення. Як перший крок до розслідження страйку він відмовився бачитися з провідниками страйку.

Американський Леґіон отворив у Пасейку крамницю, з котрої товари роздає даром через священиків і проповідників.

**РАТУНОК ПОТАПАЮЧОГО КОРАБЛЯ.**

НЮ ЙОРК, 31. марта. — Прибережні радіові стациї перехопили нині заклик о поміч, які вислав британський тягаровий корабель Лалеґем, котрий подав у телеґрамі, що він потапає на повному морю, яких 400 миль від порту Галифексу.

Слідуючі телеграми донесли, що англійський пасажирський корабель Мавританія звернув з дороги й поїхав йому на поміч. Мавританію, однак, випередив англійський нафтовий корабель Шервен, котрого залога з нараженнем власного життя перебрала на свій поклад всіх 28 моряків Лалеґема.

**ХАБАРНИЦТВО СЕРЕД УРЯДНИКІВ ЗДОРОВЛЯ.**

НЮ ЙОРК, 31. марта. — Гарі Денцінгер, котрого арештовано під закидом, що він вимушував хабарі від менчих торговців молока в сьому місті, зложив перед прокураторією зізнанне, що один високий урядник міського уряду здоровля побирав річно в хабарах до 100 тисяч долярів за те, що дозваляв молочним купцям привозити й продавати молоко без контролі.

**ТЕЖ РЕКОРДОВИЙ РІК.**

НЮ ЙОРК, 31. марта. — Одно асекураційне підприємство подало до публичного відома свої обчислення з убийств в Злучених Державах у 1925. році. Виходить зі сього обрахунку, що сей рік був справді рекордовий, бо в сьому році смертельність від убийств піднеслася з 108 вбийств на кождий міліон душ населення в 1924. році на 111 вбийств на таке саме число в 1925. році. Найбільше вбийств мало місто Шикаґо, відтак Ню Йорк. Під сим зглядом Америка має в світі першенство.

**ПРИВАТНА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЛЯ БОРОТЬБИ ПРОТИ РОЗБОЇВ.**

НЮ ЙОРК, 31. марта. — Нюйорські купці дорогоцінних річий зорганізувалися в товариство для поборювання розбоїв і вломів. Наперед мають звернутися проти тих купців, які беруть крадені та зрабовані річи від розбишаків та переховують чи перепродують їх.

**СЕНАТОР ЛА ФОЛЕТ ПРО ХЛІБНИЙ ТРОСТ.**

НЮ ЙОРК, 31. марта. — На зборах, уряджених кількома місцевими юніями та громадянськими діячами в справі важніщих справ теперішньої адміністрації в великій салі Карнеґі Гол, виступив межи иншими бесідниками сенатор Ла Фолет з промовою про хлібний трост. Сенатор говорив, що хлібний трост Ворда обняв собою кілька величезних хлібних підприємств, які разом розпоряджають капіталом близько 4 мілярдів долярів. Ціллю сього тросту є зібрати в одні руки все виробловання хліба та взяти в свої руки ціни на хліб. Се певно відобється тяжко на цінах, які населенне буде примушене платити за хліб. На думку сенатора організація хлібного тросту булаби неможлива, якби теперішний уряд Кулиджа не ішов в другу політику супроти великих підприємств.

**ЛІКАРІ БОРОНЯТЬ КОНСЕРВОВАННЄ ПОЖИВИ.**

НЮ ЙОРК, 31. марта. — На конвенції Медичного Товариства Нюйорського Стейту виступив др. Волтер Еді з відчитом про свої розсліди, які він провадив, щоби переконатися, чи правдою то є, що процес консервовання у пушках („кенах") убиває в поживі найважнійші поживні прикмети страви. Др. Еді прийшов на основі своїх розслідів до переконання, що сей закид є неправдивий. З його розслідів виходилоби, що приміром ярина найліпша для здоровля свіжа й не варена; зварена має бути гірша від консервованої.

**МОНАХИ НАРІКАЮТЬ НА МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД.**

ВАШИНГТОН, 31. марта. — Перед комітетом палати послів для заграничних справ відбулося нині переслухання в справі резолюції конґресмена Бойлена, після якої американський уряд мавби зірвати зносини з мексиканським урядом. На переслуханню виступили законники й законниці, які недавно приїхали з Мексика, звідки їх викинув мексиканський уряд. Законниці оповідали, як жовніри викидали їх зі закону.

Конґресмени кажуть, що резолюція Бойлена не перейде, бо Злучені Держави певно не будуть мішатися в нутрішні справи чужої держави.

## ДОМАГАЮТЬСЯ ДЕШЕВШОЇ ГОРІВКИ.

В манітобськім соймі внесено дві резолюції, що мають на ціли зменшення ціни лікерів. Посол Тенер вніс, аби чистий зиск лікерової комісії обмежити до 10 процент. Посол Дависвніс, щоби віднестися до федерального правительства, аби воно не брало від лікерів такої великої акцизи, як тепер.

## ЩЕ ОДНА РОБОТА ДЛЯ КАТА.

Не прогомоніло ще вбивство Анни Ковбель в Каліенто, Ман., як знов потрясло громадянством в Манітобі душогубство, в котрім головна роля припадає чоловікови з українським іменем. По полудни 16. березня доконано в Виннипеґу в домі під ч. 57½ Ґітон стр. страшного душогубства, за яке обвинувачують Данила Процькова, котрий там мешкав. Процьків, як показується, жив через яких 10 літ зі свісною поліції пиячкою Анною Кардно, Скотляндкою. Отсю Анну Кардно, 50-літну жінку, найдено згаданого дня убиту. Лежала на підлозі з попаренним лицем так, що аж шкіра відставала. По правді, сам Процьків дав сусідам знати, що з Анною „щось зле", мовляв, хтось напав на неї, як його не було дома. Коли одначе прийшла поліція, показалося, що жінка була дуже сильно збита передтим, поки умерла. Процькова арештовано. Лікарська комісія найшла, що в убитій були всі ребра поломані. Ходить чутка, що Процьків признався, що він бив жінку, — се в них часто бувало; сим разом одначе мабуть так бив, що аж вбив. Відтак мабуть, думаючи, що вона тільки зімліла, старався її збудити і тому хлюпнув їй окропом на голову.

## КУПУЮТЬ ЗЕМЛЮ НАД ЧЕРВОНИМ ОЗЕРОМ.

Дом Майнс Лтд., компанія, що добуває золото в околиці Поркюпайн, Онт., береться на серіо до добування золота в околиці Червоного Озера, недалеко границі Манітоби. Компанія купила клейми (претенсії) Ґовей Ред Лейк Синдикату на які мала опцію. Компанія має заплатити 500,000 долярів, за які дістає 75 процент власності в новонабутій посілости.

## „ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ" ОБМАН КОМІСАРІВ.

Французька поліція розкрила величезний обман, якого допускалися комісарі, звязані з совітським посольством в Парижі. Вони підробили шери звісної корпорації „Золотих Піль Над Леною" і продавали сі шери на французькій біржі. В шахрайстві брали участь також німецькі і австрійські „товариші". На чолі фальшівників стояв один комісар посольства, близький свояк Раковського, якого одначе поки-що не арештовано, щоб не компромітувати до краю совітських дипльоматів, які тепер стараються довести до фінансової згоди між Францією і совітами.

## ПОВІДОМЛЕННЄ.

—o—

Володимир Б. Лотоцький уступив з нинішним днем з редакції Свободи.

Він виїздить на кілька місяців до Европи для поратовання здоровля, а в осени вернеться до Злучених Держав.

Приватна його адреса така:

**Vladimir B. Lototsky**
**87 Van Wagenen Ave.,**
**Jersey City, N. J.**

## ЗНАЧЕННЯ ПОКЛАДКІВ В КАНАДІ.

Дня 18. березня зголилася палата послів в Оттаві, щоби розширити на цілу Канаду постанови закона Брітіш Колюмбії про значення покладків (яєць). Брітіш-Колюмбійський закон вимагає, щоби торговці покладками значили край походження не тільки на скринках, в котрих покладки продаються, але й на кождім покладку зокрема.

## ШКОЛЯРІ РОЗБИВАЛИ КАСИ

В Шикаґо арештовано чотирох хлопців в віці від 13 до 16 літ за те, що в свобідних від школи годинах займалися розбиванням кас. Хлопці допустилися 17 розбійничих нападів і шикаґовська поліція через три місяці ломила собі голову, стараючись їх вислідити. Хлопці горді, що вони такі майстри. Кажуть, що навчилися розбійництва з фільмових образків. Зрабували загалом тисячу долярів.

## УКРАЇНСЬКІ КОЗАКИ ПРОТИ ПЕРЕДАЧІ ЖИДАМ ЗЕМЛІ.

Як повідомляють з Москви, козача рада чорноморської округи висловилась проти видачі 150,000 десятин землі жидівським переселенцям. Резолюція протестує проти „жидівської спекулятивної політики совітського уряду".

## НЕ ХОТІВ ПОСТАРІТИСЯ.

Доносять з Брукселі, (Бельгія), що там один 99-літний Едвард Жанен боявся, щоб не постарітись, отже кинувся з вікна з поверху на вулицю і убився.

## ЩЕ ОДИН СПОСІБ, ЯК ПОЗБУТИСЯ МУХ ІЗ ХАТИ.

Якийсь лікар у фаховій італійській лікарській газеті доказує, що найліпшим способом як позбутися мух із кухні є — помастити стіни на синьо. Очи мухи реаґують на ясні краски, чого доказом є, що сідають найрадше на ясних місцях. До синьої краски мають сильну відразу. Дає на те такий доказ: у вікнах кімнати вставив сині шиби з вузким отвором, що перепускав денне світло. Небаром не було мухи „ні на лік". Тесаме можна осягнути, малюючи стіни на синьо. Примусово впроваджено се вже в Арґентині, де стіни в молочарнях мусять бути помальовані на синьо.

## ТОРГОВЛЯ ЖІНКАМИ В АНГЛІЇ.

Одна справа в поліційнім суді в Лідс, в Англії, виявила, що в Англії провадиться в повнім значінню того слова торговля жінками. Справа представлялася так, що один чоловік, який мешкав у подружеської пари, запізнався з жінкою і остаточно муж тої жінки відпродав її бордерови за 50 долярів.

Кулування і продавання жінок провадиться явно в деяких частях Йоркшайру (головно в майнерських околицях), в Полудневій Валії та в Доргем. Вважається се там за найвигіднійший спосіб оминання розводових процесів. Чоловік, що спротивить собі жінку, або навпаки, йде до шинку, збирає коло себе гурток товаришів і зачинає ліцитацію: хто дасть більше. Звичайно торгу добивается за кілька шілінгів до десяти фунтів і від того часу жінка вважається за власність того, хто купив її. В Йоркшайрі є три правила, після яких відбувається продажа жінок: 1) Жінки не вільно продавати більше як один раз, 2) Не можна продавати її дешевше, як за 25 центів, 3) Новий властитель має собі її зараз забрати. 25 центів не виглядає на високу ціну за жінку, однак є відомі випадки, що продавано їх і дешевше. В Алфретон в Дербішайр один чоловік продав свою жінку в коршмі за склянку пива і жінка зараз пішла до нового властителя.

## ТАКОЖ МИЛОСТИНЯ.

Одного дня підходить до жебрака, вічно сидячого на передмісті Варшави Прага, панночка і звертається з запитанням:

— Чи не зїли-б чого?

— Чому — зїбви, якби було що.

Тоді панночка відповідає:

— Отсе-ж я й принесла вам; маєте отут троха мяса, хліба і фляшку соку з садовини.

І подала йому невеличкий пакуночок.

— Зїжте се і помоліться за душі померших.

Обдарований такою офірою жебрак гарно подякував, відложив пакунок на бік, і щиро почав молитись.

Але вмить відбулося щось надзвичайне. Пакунок ожив і почав здригуватись. За хвилю показалась одна жива маленька ніжка — потім друга і нарешті половина немовлятка — дитина, яка почала плакати.

Жебрак зрозумів в чім річ, встав, загорнув „живу вечерю" і відніс її поліцаєви. Дитину віддано до притулку.

## КОЛОНТАЙ ЗВІЛЬНЕНА ВІД ДИПЛЬОМАТІЇ.

Александра Колонтай, одинока в світі жінка, що була головою дипльоматичного представництва в чужій державі, уступила зі становища совітської представниці в Норвегії. Совітське правительство звільнило її на її власне бажання. Колонтай каже, що хоче займатися тепер роботою серед російської бідноти.

## НЕВДОВОЛЕННЄ З НОВОГО УРЯДУ В РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ, 31. марта. — В цілій Румунії запанувало велике невдоволенне з того, що король Фердинанд покликав на голову нового правительства ґенерала Авереску, котрий не має в краю прихильників, а тільки ворогів, головно через те, що він завсіди був орудєм зненавидженого премієра Братіяну.

Бояться, що з того приводу будуть в краю заворушення.

**ЗА БРІЯНДОМ І ПРОТИ БРІЯНДА.**

ПАРИЖ, 1. квітня. — Вчера ухвалила управа соціялістичної групи у французькому парляменті, що вона буде голосувати за поваленнєм правительства Брієнда при кождій нагоді, коли тільки він поставить питанне про довіре або недовіре для нього.

Одночасно теж парлямент приняв частину фінансового пляну міністра скарбу Перета.

Одначе сьогодня справа знову виглядає критично. Серед лівиці появляються поважні голоси за поваленнєм фінансового пляну і з ним правительства Бріянда.

**НАФТОВИЙ МОНОПОЛЬ.**

ПАРИЖ, 31. марта. — Французький парлямент ухвалив державний нафтовий монополь, який має увійти в життє від 1-ого квітня 1927. Монополь обіймати-ме ввіз продуктів земного олію до Франції.

**ЛІҐА И АМЕРИКА.**

ЖЕНЕВА, 31. марта. — Ліґа Народів запросила Злучені Держави на нараду для вияснення застороґ, які ухвалив американський сенат яко умови приступлення Америки до світового суду.

**НІМЕЧЧИНА І ЛІҐА.**

ЖЕНЕВА, 31. марта. — Німеччина повідомила Ліґу Народів, що годиться в засаді взяти участь в комісії, яка має радити над справою побільшення Ради Ліґи Народів.

**ЗМІНА В УПРАВІ ФАШІСТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.**

РИМ, 31. марта. — Фашістська головна рада приняла предложенне Муссолінія, щоби на місце уступившого керманича Роберта Фаріначчі назначити директорію з 9 осіб для керми фашістською орґанізацією.

Ґенеральним секретарем в сій директорії тепер є провідник фашістської робітничої орґанізації Августо Тураті. Він належить до умірковaних людий і тому заповідають зміну політики в Італії від войовничої до умірковaної.

**НІМЕЦЬКИЙ КРЕДИТ ДЛЯ РОСІЇ.**

БЕРЛИН, 31. марта. — Німецьке правительство заявилось за признаннем для совєтської Росії кредиту у висоті 300,000,000 марок.

На ту суму совєтська Росія могла-б замовити собі німецьких фабричних продуктів на кредит.

Сим способом хоче німецьке правительство помогти німецькому дрібному промислови і зарадити бізробіттю.

**ПРОТЕСТ ПРОТИ ФРАНЦІЇ.**

ЄРУСАЛИМ, 31. марта. — Сюди приїхав у відвідини до ґенерального комісаря Палестини ґенерала лорда Пломера французький ґенеральний комісар Сирії де Жувенель.

На протест проти гостини французького комісаря в палаті на Оливній горі всі арабські купці позамикали склепи. Жиди теж позамикали, бо саме зачались жидівські свята.

**ВТІКАЮТЬ З ДАМАСКУ.**

ДАМАСК, Сирія (Азія), 29. марта. — Оборонна війна Сирійців проти французького окупаційного війська ведеться далі і вже місто Дамаск виглядає як поле бою.

Родини чужинців утікають з Дамаску, а сі, що остають, криються перед стрілами з рушниць і гармат.

**ФІНАНСИ ФРАНЦІЇ.**

ПАРИЖ, 30. марта. — Фінанси Франції в розпучливому положенню. Франк постійно паде і правительство безрадне в сій ситуації.

З уваги на се прикре положенне сподіваються, що парлямент остаточно прийме фінансовий плян.

**ХАБАРНИЦТВО В РОСІЇ.**

МОСКВА, 30. марта. — Хабарництво в Росії поширилось уже таксамо як і за царської влади, коли можна було підкупити кождого урядника.

Совітська влада каже, що вона поборює хабарництво але вона безсильна з уваги, що воно сильно вкорінене.

**ЗА ЦЕНЗУРОЮ ФІЛЬМ.**

ЖЕНЕВА, 29. марта. — Комісія добробуту дітий при Лізі Народів приняла резолюцію, в якій заявляється за створенням центральної цензури над фільмовим промислом в кождій державі.

В резолюції сказано, що цензурні ради в поодиноких державах повинні заборонити виставу фільм, які деморалізують ум та обичаї дітий, а особлива виставам освітніх фільм.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy. | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сіті і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

# ВМЕР КОРОЛЬ, НАЙ ЖИВЕ КОРОЛЬ

На італійськім острові Сицилії помер сими днями Людвик Пилип, одинокий правний король Франції. Що правда, в Франції за короля його ніхто не мав, але за те він самий себе тим вірніше за такого признавав. Навіть серед жмінки французьких монархістів він не був неспорним королем, бо кромі його були ще й нащадки других монархічних родів, які підносили свої претенсії до французького престола та неменче завзято себе проголошували одинокими справдішними монархами Франції.

Покійний за свого життя відзначався менче більше такими самими признаками, якими відзначаються нащадки монарших родів. Сею спеціяльностю є скандальне життє. Як довго така кукла держиться на престолі, так довго шкандали затирають вірні прислужники. Коли однак така кукла не потрафить удержати переданого їй престола, то зараз двірські шкандали починають воняти на весь світ, — так воняли двори Романових, Габсбургів і Гогенцолернів, так колись воняли двори французьких королів Бурбонів, — а зложені з престолів нездарні нащадки тільки й роблять для піддержання родинних традицій, що розводять нові шкандали на свою руку. Померший на Сицилії французький претендент був в сьому напрямку визначним діячем, і він своїми поступками переконував постійно Францію, що справді Бурбони навіть зі свого упадку нічого не навчилися.

Після монархістичної думки, влада короля ніколи не вмирає. З хвилею, як один король умер, другий вступає на його престіл. „Король умер. Най живе король." Згідно зі сею засадою, сейчас зі смертю французького короля Людвика Пилипа вступив на престіл Франції його наслідник, котрим є його кузин, князь Гіз. Доносять новинкарські бюра, що як сему донесено, що „французький король" помер, то він застогнав як людина в горячці, „Отже я є королем Франції?" Справді, як в горячці, бо лишень людина в горячці може таке говорити. Франція не конче остане републикою на віки. Там ще може прийти до нутрішного перевороту, насильного державного замаху, з якого може виринути диктатура, або хочби й монархія. Серед роспучливого стану, в якім находиться Франція, все можливе. Однак, щоби там не сталося, то Бурбони можуть бути спокійні, що сими новими монархами будуть нащадки їх династії. Бурбони вже вертали на престол, але за кождим разом не потрафили вдержатися. Коли в Франції буде монархія, то хиба монархія такого доробкевича, яким був Наполеон, син сардинського шайстера. Нащадки Бурбонів можуть таємничо їздити з краю до краю, жити з такою помпою, на яку їм дозволяють їх приходи, але, як каже одна нюйорська газета, на політичну долю Франції вони мають тільки змоги вплинути, скільки муха може мати сили перевернути баню катедри.

# СУК ПАСЕЙСЬКОГО СТРАЙКУ

Пасейський страйк текстильних робітників починає вже видно цікавити ширші круги американського громадянства, коли противники робітників уважають своїм обовязком уряджувати віча й представляти громадянству свою сторону сеї важної промислової боротьби.

Заходом саме кількох пасейських купецьких клюбів відбулися вже два такі віча, на котрих виступали адвокати текстильних фабрикантів, провідники купецької палати міста, мейор міста, ба навіть деякі священики й проповідники. Цікаві річи говоряться на сих зборах. Один адвокат фабрикантів мав говорити, що страйк є випливом загальної фалшивої фільософії, яка мовляв нині ходить по Америці, як пошесть. Ся фалшива фільософія виходить з легких розводів, неморальности, безрелігійности, замахів на владу та, здається з коротко обстриженого жіночого волося. Мейор мав боронити грубе поведення своєї поліції тим, що мовляв сих беззаконностий було треба на те, щоби здержати страйкарів від нарушення мира й порядку.

На других зборах того рода вже не кладено натиску на розводи ані коротко стрижене волосе, але на комунізм. Мовляв, страйк запорядили комуністи десь на своїм тайнім конвентиклю ще минувшого року; мовляв, всі провідники комуністи; мовляв, всі страйкарі се комуністичні симпатики, і таке тим подібне. Нема що перечити, що межи страйкарами та їх провідниками можуть бути люди, побаламучені комунізмом, однак зі сього ще не виходить, що страйк се комуністична шопка. Говорити таке, значить говорити свідому брехню та свідомо затирати справдішне головне питанне страйку. Страйк не рішає ніякого питання комунізму. Він обертається коло живучого питання, чи ткальняні робітники можуть жити „по американськи" на тих зарібках, які вони дістають у фабриках. Робітники кажуть, що вони не можуть і щирість своїх заяв вони потверджують своїми терпіннями й боротьбою. Американське громадянство не повинно дати баламутити себе страховищами комунізму, які перед ними висувають диктаторські фабриканти й дика поліція, але розглянути справу само своїм здоровим розумом. Найкраще буде, як кождий американський громадянин поставиться самий в положенне текстильного робітника, який має удержувати родину на 20 долярах у тиждень. Тоді певно кождий буде знати, як назвати полісменські, фабрикантські та адвокатські викрути з комунізмом, розводом і коротко стриженим волосем.

# З ОБЄДНАННЯ.

(Комунікат ч.17).

На місячнім засіданню, яке відбулося дня 26. марта під проводом С. Ядловського як заступника предсідателя, обговорено слідуючі справи:

**Зміна в діловодстві Обєднання.**

З огляду на те, що секретар Обєднання др Л. Мишуга відходить до редакції „Свободи", рішено поробити такі зміни:

1) Всі письма і гроші до Обєднання належить слати від дня 1. квітня 1926 р. на таку адресу:

**Obyednanye,**
**Postoffice Box 411**
**PHILADELPHIA, PA.**

2) Поквітовання на гроші буде виставляти касієр, а всю иншу переписку, як організаційну так і політичну до пресової пропаґанди включно, буде вести далі секретар Обєднання.

3) Місячні і річні засідання будуть відбуватися далі при 847 Н. Френклін Ст.

**Політична плятформа Обєднання.**

На поновні запити в справі нашого відношення до гетьманату заявляємо, що та справа була вже основно обговорена на послідній річнім засіданню Обєднання. З проголошеного протоколу виходить ясно, що статут Обєднання предбачує в українській державі республиканську форму правління. Ні Екзекутива ні Виконавчий Комітет не мають права зміни статута. Уповажнений до цего єдино Конгрес Обєднання.

**Справа Дому Народного Комітету.**

З огляду на те, що з рамени адміністрації Дому У. Н. Комітету не проголошено досі протоколу спільних нарад адміністрації з представниками Обєднання, подаємо, що така нарада відбулася дня 10. грудня 1925 р., а взяли в ній участь: з рамени Обєднання: о. Споліткевич, Л. Мишуга, Т. Грицей, С. Ядловський, Д. Штогрин, а з рамени адміністрації: о. Лотович, В. Лотоцький і І. Добрянський. На тім засіданню зложили представники Обєднання слідуючу заяву:

„Супроти заяви адміністраторів Дому У. Н. Комітету, з якої виходить, що вони по засягненню правної опінії, цего дому Обєднанню легально передати не можуть і з огляду на інформації, засягнені екзекутивою Обєднання, які згідні що до цего пункту з заявою адміністрації дому, екзекутива Обєднання заявляє, що вона не є в силі виконати ухвали Конгресу і перебрати Дім У. Н. Комітету на власність Обєднання.

З того виходить, що Обєднання як організація не може брати легально ніякої дальшої участи в ліквідації Дому У. Н. Комітету. Члени Обєднання як українські громадяне і бувші члени У. Н. Комітету повинні одначе впливати на ту ліквідацію на підставі прислугуючих їм статутових прав.

**Участь в світовій виставі в Филаделфії.**

Евентуальна наша участь у виставі потягнулаб по засягненню точних інформацій кількадесять тисяч долярів. А що нема способу добутя так великої суми, змушені ми залишити думку отворення осібного українського павільону.

Це подаємо у відповідь тим краєвим установам, які зголосили охоту надіслати нам товари для вистави.

Нас інформують, що вистава буде тревати рік або й довше і не є виключене, що ми зможемо дістати даром якесь місце в такій американській фірмі, що буде заінтересована в наших виробах.

**Обєднання не вишукує занять, не спроваджує людий і не уділяє запомог приватним одиницям.**

Канцелярія Обєднання засипана множеством письм, які надсилають нам з краю громадські та парохіяльні уряди в справі допомог на відбудову церков, читалень, Січей і Соколів. Такі письма надсилають рівнож приватні люди з европейської еміґрації і з краю, в яких просять нас о вишукання посади, або о поради як діставатися до Злучених Держав і т. п.

Просимо краєву пресу, щоби подала до відома загалу, що Обєднання веде головно допомогову акцію та висилає зібрані гроші згідно з ухвалою Конгресу тільки на руки загальнонародних інституцій. Поза центральними установами висилаємо допомоги тільки тим інституціям чи навіть особам, для яких була переведена тут спеціяльна збірка, які ціль означили самі жертводавці.

В справах допущення до студій на американських університетах найкраще звертатися по інформації до американського консуляту, а для тих, що покінчили студії в краю, ніяких посад тут нема.

**Памятають на свої обовязки.**

У. Н. Союз передав до Обєднання згідно з рішенням Головного Уряду $500 на старокраєві цілі, а Провидіннє $150.

Обі організації є членами Обєднання. Складаючи їм за поперття щиру подяку, просимо заразом другі організації виконати свій обовязок і поперти акцію Обєднання матеріяльно, а рівнож і пропаґандою в своїх органах.

**Місячний розділ допомог.**

З загальної суми приходів за місяць март, ухвалено вислати до краю допомоги на слідуючі цілі: Рідна Школа $300, інваліди 200, політичні вязні 150, студенти 150, тов. Просвіта 100, Національний Музей 100, стрільці-сухітники 75, Земельний Банк 75, Наукове Товариство ім. Шевченка 50, письменникам 50, на гімназію в Рогатині 25, на фонд пок. Бесарабові 25.

За Обєднаннє Укр. Організацій в Америці:

**С. Ядловський**, заст. предс.
**Л. Мишуга**, секретар.

**ЗМІНА АДРЕСИ ОБЄДНАННЯ:**

Письма і гроші до Обєднання належить посилати від дня 1-го квітня 1926 р. на таку адресу:

**OBYEDNANYE**
**P. O. Box 411**
**PHILADELPHIA, PA.**

**НЕ ЗАБУДЬ.**

Як шукаєш в книжках знання,
Шукай його що дня.
Та не забудь, що одна з тих
[книжок,
З котрих учитись любиш ти,
Є життя твоє,
А дні се її картки.

**І. Киріяк.**

**ПРОЄКТ ПЕНСІЙ ДЛЯ СТАРИХ В КАНАДІ.**

Правительство в Оттаві приготовило проєкт закона про пенсію для старих. Головні точки закона є: Пенсія має виносити $240 на рік; пенсію може діставати тільки британський горожанин, що має не менше як 70 літ і жив що найменше 20 літ в Канаді, а в провінції, де має бути виплачувана пенсія, 5 літ, та не зперписав свого майна на когось иншого, щоби дістати право до пенсії. Пенсію малоб платити федеральне правительство до спілки з провінцією, пів-на-пів.

# ВІДОЗВА.

Пеняки, 30. січня, 1926.

До всіх наших земляків з села Пеняки, пов. Броди, Галичина, і до всього українського народу в Америці.

По страшній 5-літній военній бурі не зістало в нас ані одного кола з цілої нашої громади. Люди, повернувши з дволітного скитальства, не могли навіть пізнати своїх осад, де колись мешкали. Довголітна праця нашого селянства, як рівнож надія на лучшу долю і будучність, зістала стерта з лиця землі. Нам, позбавленим майже всіх средств до життя, не лишилося ніщо иншого, тільки взяти костур в руки і торбу через плечі тай глядіти поза межами нашого села кавалка насущного хліба.

Тай розбіглись наші бідні люди, куда кого очи і ноги понесли. Ой ходили, ходили, тай з голоду примирали, бо їм люди помочи відмовили, бо наша рідна земля, ровами покопана, кулями поорана і кільчастим дротом повязана, не могла виживити нещасних дітий своїх.

Колиж по війні засвітило перше весняне сонечко на нашу землю галицьку, тоді ми повилазили з ям і забрались до щирої праці.

Один поставив собі будку, другий стоділку, а той хлівець, а инший забрався ставити хатину. Як хто міг, так собі помагав, але і до нині ще в нас нема готової загороди, хочби одної, і нема надії, бо помочи нам ніхто не дає, а власні сили за слабі, а тут ще до того драчі над драчами, що й витримати годі!

Проте ми постановили нашими власними силами, нашою лептою, цілком добровільною, боронитись перед упадком і спільно собі помагати. В тій цілі приступаємо до будови нашого власного Народного Дому, як свідчить низше поданий відпис протоколу. Однак сили наші заслабі, проте просимо Вас, наші рідні земляки, Братя і Сестри: Поможіть нам зза моря, щоб ми могли скорше воскреснути до нового життя. Ми хочемо жити і хочемо жити на нім, але Бог свідком, що дуже а дуже нам тяжко, а ще при наших нинішних обставинах, про які Вам дуже добре відомо. Отже просимо Вас, не відпроваджуйте нас від Вашого порога з голими руками, а дайте нам милостиню, бо ми хочемо ратуватися перед загибілью. В надії, що нам не відмовите своєї помочи, засилаємо Вам велике спасибіг за Вашу лепту, котра нам упаде з Ваших братних українських сердець. Желаємо Вам як найлучшого поводження і щастя та здоровимо всім добром.

За Комітет Нар. Дому в Пеняках:

**Панько Білобран,**
**Йосиф Веньгрин,**
**Семко Гавриликів,**
**Луцко Крохмалюк** (с. Стефана).

**Відпис протоколу.**

Протокол списаний дня 24. січня 1926 року в домі місцевого господаря Стефана Крохмалюка в Пеняках. Зґаданого дня зібралися низше підписані місцеві члени ради громадської і также місцеві господарі села Пеняки, пов. Броди, всі народности української, в тій цілі, щоби повзяти почин для збудовання т. зв. Народного Дому в Пеняках.

По довших нарадах постановили всі зібрані, щоби купити якусь площу, на котрій мав би бути збудований Народний Дім в Пеняках, а призначений для загального добра всіх мешканців народности української села Пеняк. У тім домі мають мати приміщення такі громадські установи: 1) Читальня Просвіти; 2) Крамниця кооперативи; 3) Саля театральна; 4) на випадок потреби українська приватна школа, і т. д.

Будова зґаданого дому буде вимагати більших фондів, які мають повстати з добровільних жертв. В тій цілі зібрані рішили вибрати місцевий Народний Комітет, котрий має занятися роздобуттєм фондів, як також будовою дому. Зібрані одноголосно вибрали Комітет, в склад котрого ввійшли отсі місцеві господарі: Панько Білобран, Йосиф Веньгрин, Семко Гавриликів і Луцко Крохмалюк (син Стефана).

Зібрані доручили тому Комітетови приймати всі добровільні жертви на свої руки, як також старатись як найскорше розпочати будову Народного Дому. Вибраний Комітет буде здавати зі своєї діяльности звіт що 6 місяців, аж до скінчення будови. Вразі потреби Комітет може скликати всіх селян української народности, щоби з ними порадитися, як і що в даній справі зробити.

Сей протокол підписало 32 господарів, а потвердив своїм підписом і громадською печаткою начальник громади, Іван Попович.

Проситься всіх жертводавців посилати всі свої жертви до Комітету, котрий займається пересилкою зібраних гроший до краю. Сей Комітет зістав вибраний 21. січня, 1926, а належать до него: Іван Ґазда, предс.; Йосиф Гоменюк, кас.; Йосиф Крохмалюк, секр.

Всі гроші, чеки і моні ордери просимо посилати на імя: Йосиф Гоменюк, 299 Wayoming St., Wilkes Barre, Pa.

Або на імя: Йосиф Крохмалюк, 287 Grove St., Kingston, Pa.

Призбирану готівку льокується в Liberty Bank, Wilkes Barre, Pa.

Всі жертви і висилка їх до краю будуть оповіщувані що 6 місяців в українських часописах.

За Комітет:
**Іван Ґазда**, предс.;
**Йосиф Гоменюк**, кас.;
**Йосиф Крохмалюк**, секр.

# НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ.

Відомий в Ню Йорку й околиці театральний артист п. С. Комишевацький видав нову збірку українських пісень п. з. „128 найкращих українських пісень". Се пісні без слів, а можна їх грати на скрипці, мандоліні, альті, саксофоні, корнеті, клярнеті, флеті і инших сольових інструментах.

Властивих українських пісень є в тій збірці лише 110, а відтак ідуть за порядком: „Пісня червоної армії", „Марселєза" і 16 популярних пісень російських.

Забогато усіх тих пісень, аби можна тут вичислити їх заголовки, але загально треба сказати, що та збірка повинна найтися в руках кождого музикального Українця. Деякі з надрукованих тут мельодій можна подибати в инших музичних збірниках, але є богато таких творів, які ще ніколи не були ніде печатані, а придбав їх п. Комишевацький ще на Україні і держав їх доси в рукописях. Між ними є кільканайцять таких, що їх справді можна вважати перлами нашої народної музичної творчости.

Між 110-ма українськими мельодіями находимо 2 пісні жидівські (які приходять в українських театральних виставах), 2 халяндри (циганські танці) і лезґінка (кавказький танець). Між світськими мельодіями подибуємо три колядки. Для тих, що любуються в скочних мельодіях, поміщено в збірці: дрібушечки, 1 танець, 5 оригінальних козачків і 1 коломийку.

Друковані усі ті пісні на тривкім папері, окладинка прикрашена гарними 3-кольоровими українськими вишивками. Заголовок поданий в двох мовах: українській і англійській. Зміст (заголовки пісень) надрукований по українськи і рівнорядно азбукою англійською (з вимовою пригідною для Американців).

Ціна сеї цікавої збірки $2.00, враз з почтовою пересилкою.

Наклад невеликий, тож треба поспішитися з замовленнєм. В самім Ню Йорку в протягу тижня розійшлося вже понад 200 примірників.

Хто цікавиться нашою народною музикою, не пофалшованою ріжними несовісними спекулянтами, нехай пришле на адресу „Свободи" (Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.) $2.00, а дістане згадану збірку відворотною почтою просто до свого дому.



# ОРҐАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА.

Оден відділовий секретар пише: Єсли Ви висилаєте статути за дармо то пришліть штук 110 для всіх мущин в відділі, та єслиб за них треба заплатити, то пришліть лиш 25.

Статутів за дармо нема. Статути коштують гроші, тисячі долярів. Гроші не головних секретарів або всіх головних урядників, але гроші всіх членів орґанізації. Єсли Ви думаєте, що маєток яким орудує головний уряд не є Ваш, тільки гол. урядників, а Ваше лиш то, що Ви в місцевій касі маєте, то се поняття зовсім невластиве, тай якби було правдиве, то Ви б ніяких статутів не мали. Треба вже раз конче зрозуміти, що маєток орґанізації то так само власність членів як і місцева каса в відділі та що єго так само треба щадити як і місцеву касу. Подайте точне число конечно потрібних Вам примірників статута, бо 25 від 110 завелика ріжниця аби можна догадатися.

Оден відділовий секретар питає: Прошу мене поінформувати чи гол. канцелярія повідомляє дорастаючих дітий, обезпечених в клясі І-шій за 25 ц. місячної вкладки, що зближається час їх приступлення до повнолітних та що вони то є діти дійшовші до повнолітности повинні перейти до повнолітних членів і обезпечитися на вищу суму та сами стати правосильними членами, чи родичі дітий, які доходять 18-року життя сами о тім мусять памятати і допильнувати, аби їх повнолітні діти ставали в ряди повнолітних членів орґанізації.

Відповідь: О тім повинні памятати всі в тій справі интересовані: Родичі доходячих повнолітности дітий обезпечених в клясі І-шій, то є тільки до 18. року життя, повинні памятати, та подбати, щоби воно продовжувалося в висшій клясі обезпечення для повнолітних. Так само обовязком секретаря відділу є пильнувати того, що коли діточе обезпечення кінчиться, аби воно відновилось через приступлення до повнолітних членів. Головна канцелярія негодна сама безпосередно переходу дітий до повнолітних членів переводити, та проте має не менчий обовязок допильнувати, щоби таких переходів не занедбувалося. В тій цілі, а саме, щоби так родичам дорастаючих дітей як і відділовим секретарам не лиш на час пригадати о їх обовязку, але й помочи його виконати, гол. канцелярія висилає відповідну в тій справі літературу в українській і англійській мові, заохочуючу таких дітий доходячих до повнолітности, аби вони ставали в ряди орґанізації як самостійні, правосильні члени.

Коли дитина дійшовши віку, переходить до повнолітних членів, то для неї виписується таку саму аплікація як кождому новому повнолітному членови, тільки в місто лікарського свідоцтва до аплікації треба додати її діточу аплікацію. Переходячий з молодечого департаменту до старших членів може так без лікарського свідоцтва перейти до котрого будь рода обезпечення і до котрої будь кляси, однак не висше як на суму $1000. До аплікації на висші суми як $1000, треба і свідоцтва лікарського і діточої грамоти. Переходячі з Молодечого Департа-

менту до Повнолітних Членів, ніколи вступних оплат не платять.

Діти перейшовші з молодечого департаменту до повнолітних членів, ще на протязі 60 днів мають право до суми обезпечення в молодечім департаменті, а по 60 днях набувають право до повної суми обезпечення як повнолітні, залежно від того, до якого рода і на яку суму як повнолітні приступили.

## МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Товариство ім. Т. Шевченка, відділ Українського Народного Союза ч. 64 повідомляє, що чверть річний мітинг товариства відбудеся о 7. годині вечером в суботу дня 3-го цвітня в гали Німецькій під ч. 435 Мейн ул. На порядку нарад: справозданне контрольорів і інші справи до полагодження. — Д. Редчук, предс.; М. Сас, секр.

### ДО ПИЛЬНОЇ УВАГИ УКРАЇНЦЯМ З ГОРИ МІСТА НЮ ЙОРКУ!

Отсим повідомляеться шанов. громадян з гори міста Ню Йорку, що **НАДЗВИЧАЙНІ ЗБОРИ** ново-заснованого **Українського Клюбу з гори міста Ню Йорку** відбудуться дня **3-го квітня с. р. о год. 8-ій вечер, в Union Settlement Hall, при 231 Іст 104 ул.**

На зборах будесь вирішувати дуже важні справи, для того просится всіх членів о точне прибуття. Не одноке товариство українське на горі міста Ню Йорку, для того кождий свідомий громадянин з гори міста повинен стати членом цего ново-заснованого „Українського Клюбу", бо лише тоді можемо числити на кращу будучність, як будемо згуртовані. 75-6

ЗА „УКР. КЛЮБ" З ГОРИ МІСТА: **Івах.**

## ПОЗІР! NEWARK, N. J. ПОЗІР!

**ЗАХОДОМ ТОВ. БОЯН**

— відбудеся —

# СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

**в 65-ті роковини смерти найбільшого поета і апостола правди й науки**

**ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

## В НЕДІЛЮ, 4. КВІТНЯ 1296 Р.

**В ГАЛІ ЦЕРКОВНІЙ**

**ПРИ COURT ST., NEWARK, N. J.**

**Початок о годині 8. вечером.**

**Ціна тікетів 50 цт., діти 10 цт.**

75-76 **Комітет.**

**В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".**

## ПОЗІР! ФИЛАДЕЛФІЙЦІ І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

**ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОГО ХОРУ ІМ. ОЛ. КОШИЦЯ**

— відбудеться —

## В НЕДІЛЮ, ДНЯ 4-ГО КВІТНЯ 1926 РОКУ

**В УКР. ДОМІ, 849 Н. ФРЕНКЛИН СТРІТ, ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.**

# СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

**в 65-ті роковини смерти Тараса Шевченка.**

**Початок о 7-ій годині вечером.**

**ПРОГРАМА:**

**1. Продукція Українського Хору ім. Ол. Кишиця під управою Івана Лямпарта. 2. Соля і дуети: оперового співака Гр. Павловського, пані Ольги Копачук, П. Корсуновського і І. Лямпарта, всі бувші члени Українського Національного Хору Ол. Кошиця. 3. Скрипковий квартет під управою Филипа Дубаса. 4. Сольо фортепянове панни Катрусі Росолович. 5. Святочна промова. 6. Декламації.** 71,3,6

З огляду на неділю, тікети не будуть розпродуватися. Весь прибуток із добровільних жертв призначено на Рідну Школу на Західній Україні.

Українці! Прийдіть і спомяніть Тараса Шевченка не злим тихим словом.

## УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.! УВАГА!

**УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В НЮ ЙОРКУ**

— устроює —

## В СУБОТУ, ДНЯ 3-ГО КВІТНЯ, 1926,

**в УКР. НАР. ДОМІ, 217-219 E. 6th St., NEW YORK, N. Y.**

# ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО

**ПРОГРАМА:** ЧАСТЬ І.

1) „Заповіт" Шевченка, музика Лисенка, відспіває Діточий хор в супроводі фортепяна.
2) Святочна промова, виголосить ученик 4. кляси Михайло Бернацький.
3) „Кантата в честь Шевченка", музика Турули. Діточий Хор в супроводі фортепяна.
4) „Сон" („Гори мої") Т. Шевченка, віддеклямує уч. 2. кл. Антін Музика.
5) „Каватіна" Раффа, скрипкове сольо, відіграє Генрик Рибіцький, ученик Української Музичної Консерваторії.
6) „Ой, там при долині", відспіває Діточий Хор з Rutgers і 43 West улиць під управою учителя М. Мостенського.

ЧАСТЬ ІІ.

7) „Тече вода з під явора" Т. Шевченка, музика Лисенка, відспіває Хор діточих солістів в супроводі фортепяна.
8) „Народе мій", І. Франка, віддеклямує уч. 4. кляси Анастазія Яцишин.
9) „Віє вітер", відспіває Діточий Хор з Rutgers і 43 West улиць під управою учителя М. Мостенського.
10) „Менует" Леклера, відограє скрипкова орхестра учеників Української Музичної Консерваторії.
11) „Слава Україні", музика Стеценка, відспіває Діточий Хор в супроводі фортепяна.
12) „Дядько Тарас", сценічний образок в 1-ій дії, представлений школярами Української Школи.
13) Живий образ. 76

**Діточий Хор під управою учителя О. Стеткевича.**

**Фортепяновий супровід, панна Віра Стеткевичівна.**

**Початок о годині 8-мій вечером. — Вступ 75 центів.**

## УВАГА! ШИКАҐО, ІЛЛ. І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

**СПІВАЦЬКЕ ТОВАРИСТВО ІМ. М. ЛИСЕНКА**

— відограє —

**В НЕДІЛЮ, ДНЯ 4-го КВІТНЯ, 1926 РОКУ**

**в Українській Гали при Оклей і Райс ул., Шикаґо, Ілл.**

# ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ

**Початок 7.30 вечером. — Вступ $1.50, $1.00 і 75 цнт.**

**Головні ролі відспівають:**

Іван Карась, Запорожець ........ п. Г. Хроновський
Одарка, його жена ........ п-ні С. Цимбаліста
Оксанна, сирота ........ п-на М. Винярська
Андрій, молодий козак ........ п. Д. Атаманець
Султан ........ п. Т. Катамай
Іман ........ п. А. Дзіваковський

Козаки, женці і слуги.

# ДОПИСІ.

## НЮАРК, Н. ДЖ.

**Правдиво жертвенна громада.**

Коли говорити про Нюарк, то можна всіляко говорити, бо громада була доволі під політично-партійним оглядом розбита. Але й під тим оглядом йде до лучшого.

Та коли ходить про жертвенність на старий край, то вона не тільки що не маліє, а хиба зростає.

Недавно вислано на край кількасот долярів з коляди, а тепер висилає Український Народний Комітет $50 для політичних вязнів, а $25 на Рідну Школу.

Жертви зібрали: Сестрицтво ім. Ольги Бесарабової $50, а Комітет Радехівщини $25. Гроші вислано через Обєднанне в Филаделфії.

## ДІТРОЙТ, МИШ.

**На Рідну Школу.**

Як звісно Кружок Рідної Школи У. П. Т-ва в Дітройт, Миш., заколядував на Рідну Школу підчас сьогорічних свят Різдвяних 316 долярів і сю квоту разом із виказом жертводавців вислав Кружок дня 25. січня ц. р. до Головної Управи Українського Педаґоґічного Товариства у Львові.

У відповідь на посилку наспіло до місцевого Кружка від Головної Управи У. П. Т-ва у Львові отсе письмо:

Ч. 1699.

У Львові, дня 1-го марта 1926.

До Хвальної Старшини Кружка Українського Педаґоґічного Товариства, на руки голови Вп. П. Андрія Блащука в Дітройт, Миш.:

Ми одержали Ваше цінне письмо з дня 26. січня ц. р., три виповнені лісти ч. 1748, 1749, 1750, спис жертводавців на 316 (триста шіснацять) долярів на Рідну Школу як коляду.

За так щедрий дар, який ми одержали від Вашого Кружка, почуваємося до милого обовязку зложити Хвальній Старшині Кружка, що так ревно занялася зорґанізованням збірки коляди, а з окрема Вп. Колядникам: Андрієві і Марії Блащук, Софії і Михайлові Паюк, Олександрові і Катерині Нижанковським, Теодорові і Емі Королишин, Олі Ниткевич, Іванові Грибик і Іванові Кустодович, які не пожалували ні труду ні часу та протягом 6-ти вечерів ходили колядувати поміж українських громадян... щире українське спасибіг.

Ваш святочний дар для Рідної Школи, а головно Ваше щире письмо доказує, що кілька ідейних і відданих народній справі одиниць може богато хосенного зробити для потреб народу. Хоча в останньому часі дається запримітити заінтересування з боку наших Земляків особливо справами Рідної Школи в старому краї, то всеж таки Ваш кружок перший в Америці, який так щиро та послідовно віддався праці Рідної Школи, а члени Кружка виявили велику посвяту та показали, що відчувають наглячу потребу такої установи, якою є Рідна Школа для нашого поневоленого народа, в якій кується доля нашого молодого покоління.

Тому Головна Управа висловлює Хвальній Старшині своє признання за солідне та зразкове переведення святочної збірки-коляди на Рідну Школу та за здісціпліновану орґанізацію Кружка, якою не повстидалось би не одно українське товариство як у краю так і за границею.

Заразом прохаємо зложити в нашому імені та в імені всеї нашої дітвори, що вчиться в українських приватних школах — всім Шановним Жертводавцям, що так щедро жертвували з нагоди коляди — щиро-сердечну подяку.

Бажаючи як найкращих успіхів у Вашій праці — просимо приняти вислови нашої правдивої пошани.

Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства:

**Бр. Янів**, голова;
**В. Целевич**, секр.









**Р. Л. СТІВЕНСОН.**

# ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТА. (24)

(Продовження)

— Хтож поможе мені підоймитися? — крикнув він.

Ані один з нас не рушився. Він став клясти, на чім світ стоїть, поліз по піску аж до одвірка та вхопився його і так підоймився та знову підперся своєю кулею. Відтак сплюнув у керничку.

— От дивіться — крикнув він — що ви у мене значите. Заким мине година, розібю вашу стару хату як ту порожну бочку з руму. Смійтеся лиш, смійте! Заким мине година, то вам певно відхочеся сміяти.

Та й ще раз закляв страшенно, а відтак поштильгукав, спотикаючись по піску та за четвертим чи пятим разом при помочи того чоловіка, що держав парляментарну фляґу, переліз через частокіл і за хвилю щез між деревами.

Глава двайцять перша.

**Напад.**

Скоро Силвер щез, зайшов капітан, котрий доси не спускав його з ока, до хати. І крім Ґрея не застав там ані одного з нас на своєму місці. То було перший раз, що ми виділи його так розлюченого.

— На свої місця! — гукнув він, а відтак коли ми як непишні станули кождий на своєму місці, говорив він дальше, звернувшись до Ґрея: ... ни свій обовязок, Пане Трелявні, ваше поступованнє несподіване для мене. Докторе, я гадав, що ви носили королівський мундур. Коли ви в такий спосіб служили свойому королеви, коло Фонтнуа, сер, то краще було таки й дальше лежати собі на постелі.

Докторова варта стояла знову коло своїх отворів до стріляння, а другі взялися набивати наші резервові мушкети. Кождий був червоний на лици, бо кождого то обійшло.

Капітан споглядав через хвилю мовчки, а відтак відозвався:

— Слухайте, люди, — сказав він — я сказав Силверови крайне слово, і умисно так припернене, як лиш було можна. Заким мине година, як він те сказав, нападуть на нас. Що правда, їх, як знаете, більше як нас, але нас боронить отся хата, а перед кількома ще хвилями бувби казав, будемо боротися у військовій карности. Я не сумніваюся, що їх побемо, скоро лиш схочете.

Відтак пообходив усі варти і допильнував того, щоби все ...

— Запишу твоє імя до лоґа*), бо ти, як моряк, сповнив... було приготовлене до битви.

*) Лоґ або лоґбук (слово англійське — „log book" по німецьки Logbuch) се „книга" або „корабельний дневник", в котрім записується скорість, з якою плине корабель, а котра вимірюється приладом званим „лоґ". В ній записується також міру глибини моря та всілякі події на морі...

З обох поперечних боків хати, то є, від сходу і заходу, були лиш два отвори до стріляння, від полудневого боку, де були двері, були знов два, а від півночи пять. На нас сімох було кругло двайцять мушкетів. Дерева на топливо накладено чотири купи — то були ніби столи — по одному по середині під кождою стіною. На кождому із тих столів лежали чотири набиті мушкети і потрібна до них муніція, так, що треба було лиш рукою сягнути по них. Посеред хати лежали шаблі при купі.

— Загасіть ватру — сказав капітан — ранній холод вже минув, отже нехай нас дим не гризе в очи.

Скваєр здоймив сам зелізний рушт з горіючими на нім головнями і загасив їх у піску.

— Гакинс не дістав ще снідання. Возьми собі, Гакинсе, чого попоїсти, та їж на свойому місці — говорив капітан Смолет дальше. — Лиш поживися добре, мій хлопче, зужиєш усю свою силу, заким ще упораєшся. Гонтер, дай усім коняку.

Коли ми пили, капітан уложив собі в своїй голові цілий плян оборони.

— Доктор, ви будете боронити дверий — говорив він дальше. — Майте око на все, а самі не виставляйтеся. Не відступайтеся зі свого становища і стріляйте крізь отвір до стріляння. Тобі, Гонтер, віддаю східний бік, а тобі Джус, західний. Пане Трелявні, з вас найліпший стрілець — вам і Ґрейови повіряю північну сторону з пятьома отворами до стріляння, котрі грозять найбільша небезпечність. Якби вони могли там у гору і крізь отвори стріляти, то була би нам біда. Ти, Гакинс, і я розуміємося мало на стрілянню і для того будемо оба набивати рушниці і помагати, де потреба.

Ранній холод, як казав капітан, вже був проминув. Скоро лиш сонце піднялося понад гори, впало перше його проміннє з цілою силою на полянку. Незадовго розпалився пісок, а з кругляків хати стала витікати розтоплена живиця. Ми поздіймали полотнянки та сурдути, порозпинали сорочки на шиї, а рукави позакочували аж по самі пахи. І так стояли ми кождий на свойому місці у горячковому неспокою, чекаючи, що то буде.

Минула година.

— Чорти би їх взяли — сказав капітан. — Така нудьга береться, як від того, коли вітру нема на морі. Ґрей, засвистіть на вітер, нехай завіє!

Як раз у тій хвили дістали ми перший знак нападу.

— Прошу пана капітана — відозвався Джус — чи мені стріляти, скоро котрого з них побачу?

— А вжеж — відповів капітан — хибаж я тобі того не казав?

— Дякую, пане, — сказав на те Джус таким самим чемним і спокійним голосом.

В сій хвили не сталося нічого, але те питанне таки добре нас занепокоїло і заострило наші ушии і очі — і мушкети, нам, що держали свої мушкети готові до стріляння, і капітанови на середині хати, на котрого лици проявилася зелізна рішучість.

Так минуло кілька хвиль, аж Джус нараз підніс свою рушницю до гори і стрілив. Ледви, що гук проминув, як на дворі зпоза огорожі роздалася пуканина зі всіх боків. Кулі з ріжних сторін били в хату, але ані одна не впала до середини, а коли дим розійшовся, виглядали наша кріпость і ліси довкола неї такі спокійні і мирні як перед тим. Ані одна галузка не порушилася, ані нігде не блиснув мушкет, який би зраджував, що наші вороги близько.

— Поцілив ти свого противника? — спитав капітан.

— Ні, сер, — відповів Джус — мені здається, що ні.

— Все лиш правді честь віддати — замуркотів капітан Смолет. — Гакинсе, набий йому його рушницю. — А ви доктор, як гадаете, кілько їх було на вашій стороні?

— Я те знаю зовсім докладно — відповів др. Ляйвсі. — На моїм боці дано два вистріли раз коло разу — третий трохи дальше на захід.

— Отже три! — повторив капітан. — А кілько по вашім боці, пане Трелявні?

Та на се питанне не так легко було відповісти. Від північної сторони упало споре число вистрілів, сім після скваєра, вісім або девять після обчислення Ґрея. Від східньої і західньої сторони упало лиш по одному вистрілові, отже було ясно як на долоні, що напад відбудеся від північної сторони, а з трьох боків буде лиш мала перепалка. Мимо того капітан Смолет не змінив свого пляну оборони. Він доказував, бачите, що к либи ворохобникам удалося перелізти через огорожу, то вони обсадили би кождий отвір до стріляння, та вистріляли би нас у нашій кріпости як щурів.

Та не було богато часу розважати. З голосним „Гура!" вибігла нараз мала громадка розбишаків з ліса від північньої сторони та кинулася приступом на частоколи. В тій самій хвили почали знову стріляти і з других боків, а одна куля влетіла крізь двері і розбила докторові мушкет.

Розбишаки взялися як малпи лізти почерез частоколи. Скваєр і Ґрей стріляли до них раз по раз і трох з них вже було перевернулося, оден стрімголов до середини огорожі, два горілиць поза огорожу. Але один із сих послідних видко більше перепудився, як був зранений, бо в тійже хвили схопився на рівні ноги і зараз щез поміж деревами.

Два наїлися сирої землі, один втік, чотирох дісталося до середини наших укріплень, а сімох чи вісьмох, з котрих кождий, як здається, мав по кілька мушкетів, піддержували зпоза дерев у лісі завзятий хоч без всякої цїли огонь проти хати з кругляків.

Тих чотирох людий, котрим удалося перелізти через частокіл, пустилися приступом просто до нашої хати; при цьому голосно додавали собі відваги та й їх товариші поза деревами заохочували їх голосним криком. Стріляли богато разів, але здається дуже квапилися, бо ані одна куля не поцілила нікого. Ті чотири розбишаки в одній хвили вилізли на горб та кинулися на нас.

Голова лодкаря Джоба Андерсона показалася в середному отворі до стріляння.

— На них, всі враз! — заверещав він грімким голосом.

— В сій хвили один з морських розбишаків вхопив Гонтерів мушкет за дуло, вирвав його від нього, замахнувся ним і страшенним ударом повалив бідного чоловічиська на землю, так, що він приголомшений перевернувся як довгий. Тимчасом показався ще й третій, котрий неспостережено бігав довкола хати і нараз станув у дверях та з шаблею кинувся на доктора.

Наше положенне тепер змінилося. Ще перед хвилею стріляли ми з безпечного місця на відкритого ворога, тепер же були ми виставлені на його кулі і ледви могли ще боронитися.

Хата була повна диму і те нас ще трохи боронило. Крик і колотнеча, блисканне і гук вистрілів з пістолетів та голосне стогнанне гуділо мені в ухах.

— Виходіть хлопці, виходіть з хати та беріться до них на дворі! Беріть шаблі! — крикнув капітан.

Я вхопив якусь шаблю з купи, а в тій хвили вдарив мене хтось по пальцях, що також брав собі шаблю, але я те ледви почув. Я вибіг дверми на двір просто на сонце. За мною біг якийсь з ворохобників, але я не знав, котрий то. Зараз передомною гнав доктор навперід себе свойого напасника з горба в долину і луснув його так межи очи, що він повалився на землю і ще лиш судорожно рушав ногами і руками.

(Дальше буде).

## ЗАКОНОДАВСТВО.

В теперішніх часах обовязуючі закони, ухвалювані парляментами, є загалом вислідом компромісу між теорією справедливости, практичними потребами й інтересами партій. Тому часто не вдоволяють ніодної з заінтересованих сторін. Буває, що приготовлені з великою старанністю, а годі дійти до оконечного висліду. Передвступна комісія, що мала дати свободу російському мужикови, заповнила своїми поглядами 24 фоліяли! В країні найбільше новочасного законодавства, в Новій Зенляндії, проєкт закона про обезпечення на старість обговорювали в 1.400 промовах! Часом і така надмірна основність на ніщо не придається. Німецький закон про стоваришення від 1872 року зміняли 25 разів.

Безмежна є скількість законів, створених на протязі століть. В Англії, де закони консервується якнайстаранніше, т. зв. книга статутів містить їх півтора міліона, в 40 фоліялах. Цар Микола І. мав справжню законодатну манію. Річно видавав пересічно 850 указів — нераз дуже дрібничкових. Так приміром, один із тих указів позволяв наймилостивійше начальному лікареві маринарки курити на вулиці...

Правні звичаї ріжних народів і часів нині нам здаються дуже дивними. Так прим. франконське право передбачувало заключування подружа з помершим нареченим і розвід по смерти чоловіка. Китайське право позволяє також на шлюб живих із помершими. А скільки є законів перестарілих — шанованих лише з огляду на їх початок, що губляться в сумерках минувшини. Англія до нині не легалізує нешлюбних дітей. Сардинські закони з 1825. року допускають до науки читання й писання лише тих, котрі можуть виказатися майном щонайменше 1500 лірів. Параграф 788. пруського краєвого права матерям і мамкам грозив буками, колиб важилися взяти в ночі до постелі дітей понизше двох літ.

Буває й таке, що закони, які нам здаються добичею нашої цивілізації, стрічаємо деколи у первісних племен. Так прим. мешканці Камеруну, Аняні, мають свого рода право авторської охорони, примінене до танців.

Що край то обичай. В Ґватемалі нелегко вести процес. Тамошній кодекс не карає кривоприсяги, коли має у власному інтересі свідка. А які куріози були в Росії. Коли перший фоноґраф зявився в державі „білого царя", власти приказали знищити фоноґраф, а купець, що відважився виставити його, заплатив грошеву кару і відсидів три місяці вязниці. За англійської королевої Єлисавети хто вибрав соколине гніздо, тому грозила кара смерти. Коваль із Ґретна-Ґрін мав право давати шлюби. Те романтичне право вигасло щойно 40 літ тому. Останній коваль, що виковував те право, помер 1872 року. Ще в XIX. столітті палили засуджених на кострі й ломили колесом, а в Мекленбурґії право бити засудженого скасували щойно 1871 року. У відродженій „републиканській" Польщі є ще в силі закони перейняті з часів найчорнійшого абсолютизму Австрії, а на польських поліціях при переслуханні послугуються тортурами супроти Українців і инших національних „меншостей".





### КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у, нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........
Імя ........................................
Улиця ........................................
Почта ........................................

Нова адреса є:

Число відділу..........
Імя ........................................
Улиця ........................................
Почта ........................................

„SVOBODA". 83 Grand Street. Jersey City, N. J.

## МІСТО.

Якже далеко є від першої появи на землі чоловіка, до першого постійного осідку його, а відсіль знову до оснування першого міста! Передісторична (біля Торальби в Еспанії викопана) оселя ловців, що полювали колись на слонів, є мабуть найстарша звісна в Европі. Найстарше, істнуюче ще місто, є певно Мзегет на Кавказі, що вже 2000 літ перед Хр. було столицею Грузії. Повстала вона після Мемфіса (старинний Єгипет), але перед Вавилоном і довго вже істнувала тоді, коли зникли з лиця землі Содома й Гомора, що найправдоподібнійше сталося коло 1750 р. перед Хр. Одначе — коли не як місто — то в кождому разі як оселя старший є Акрополь у Ван (Вірменія). Його вважають найстаршим, постійно замешканим місцем на землі. Та хтож знає, хто згадує про ті міста? Про їх славу й значіння не рішають літа. Старинні й славні на всьому світі є: Єрусалим, Рим і між ними — під зглядом літ — Атени. Славним на віки останеться Вефлеєм, де родився Христос, „найдрібнійше з міст між князівствами Юдеї", в котрім, зрештою, вже від часів цісаря Гадріяна не жив ані один Жид. Атени, після багато століть пониження, наново сталися столицею королівства, а останніми літами грецької републики. Рим не перестав ніколи бути столицею, хоч короткий час грозило йому, що дістане суперника. А саме в 1870 р., після зайняття Риму військами зединеного італійського королівства, зродилася думка, щоби для оминення комплікацій вибудувати новий Рим у віддалі 15 км. від давного! Щоправда пляни будови були вже готові — але якось роздумалися ще на час.

В усіх частях світа є чимало старинних міст. Кіото від р. 793. до 1808. було без перерви японською резиденцією. В Европі старі міста є головно в краях здобуваних і кольонізованих старинною Грецією і Римом, инші повстали завдяки самостійним змаганням даних народів. Приміром Прага є стародавне місто, і вже за часів св. Войтіха була осередком тогочасної торговлі невільниками.

Богато давних міст є нині під звалищами тих міст, котрі самі повстали на звалищах старших ще від себе. Таке було приміром із мітичною Троєю, відкопаною з кінцем минулого століття на побережі Малої Азії — на її місці було непоказне, вбоге село. Щож сталося з величю такої Анурадгапури, старинної королівської резиденції Цейльона, що займала мабуть величезний простір 400 кв. км.? Непроходимий праліс вибуяв на її місці! Деж є страхом проймаючі Німіва й Вавилон? Помпеї погребані під верствою звалищ, що доходить до 6—6½ метра, а нинішний Єрусалим стоїть на верствах, які в деяких місцях доходять до 30 метрів висоти! Багато давних славних міст утратило значіння. Чудове Амальфі, нині відвідуване лище туристами, числило давнійше 50,000 мешканців, нині ледви 6000!

А які ріжниці кліматичні є між містами світа! Найдальше на північ висунений сибірський Верхоянськ щож може мати прим. спільного з Бомбаєм, що також є в Азії (Індії). А в Бомбаї трамваєві коні навіть у „зимовій" порі мають на головах невеличкі капелюхи, щоб не занедужали на сонішній удар. Талант людини до примінювання себе майже необмежений. Люди не лише постійно живуть у країнах, де пів року є ніч, а цілий рік вічні леди й сніги, як прим. в Ісляндії (котрої столиця Рейкавік є найбільше північним містом в Европі) або навіть у Ґренляндії, де живуть племена Ескімосів і кількох людий білої раси, Данців, ловців ... і китів, але чоловік може жити навіть постійно в місті, в якім через рік температура дуже зміняється. У Дюасон-Сіті, місті шукачів золота, термометер підіймається до + 35 ступнів Цельзія, зимою до — 57 ступнів Цельзія. Дивним виглядає село в Іркутську (на Сибірі), де зима буває 20°—30° нище зера — одначе сила проміннів сонця є в тих стрефах така сильна, що в полудне, від сонішного боку капає вода з дахів. Нині вже звісно, що ізотерми, від яких залежний подекуди клімат, перебігають зовсім инакше, як ступні ґеоґрафічної ширини й тому й нікого не повинно дивувати, що такий Альжир (пів. Африка), що лежить значно більше на південь як Палермо, столиця Сицилії, а таки що зими має кілька морозних днів. Є міста з приємним і неприємним кліматом: у Пайта сім літ можуть не падати дощі, деинде, прим. у Брукселі, люди родяться — як кажеться жартом — уже „в кальошах і з парасолею". Бо в тому місті дві треті року падає дощ. Найбільше дощів мають деякі околиці Індій, найсухійшим містом є Аден, англійська кольонія в Арабії над Червоним морем, „ворота Індій". Є цікаве, що збірники на дощівку, яка паде там дуже рідко, але тоді вже як злива, будували ще в старинних часах Птолемеї й до нині уживають їх Англійці, трохи лише поправивши. То одиноке жерело води в Адені. Дивний клімат має столиця Каліфорнії, Сан Франціско. Там ніколи нема ані правдивого тепла, ані зимна.

## РОЗУМ, СЕ СИЛА.

Було се за давних часів. Лісів було богато, всюда богато пустарів.

І ось звідкись зайшов в ті сторони лев. Побув і так розпаношився, що ну. Чи то вівця, чи коза, чи корова — бере, як свою власність: убиває і їсть.

Богато поїв він звірячого народу. Кости небіщиків було видно по стежках і полях.

На звірів напав страх.

Та одного дня скликав цап звірів на нараду. Зійшлася велика громада — старі і молоді.

— Панове громадяне, — каже цап — нещастя нас вчепилося. Ненаситний лев може винищити весь наш рід.

— Правда, правда! — потакнула громада — він винищить весь наш рід.

— Треба якось ратуватися — каже дальше пап.

— А-я, а-я, таже треба ратуватися — кажуть всі.

— Але як ратуватись? — питає цап.

— Отсе, отсе! — кажуть тоді звірі — як ратуватися?

— Зібрати силу, тай убити льва — каже баран. — Силою себе оборонимо.

— Але як зібрати силу — каже цап — коли в нас ні сильних пазурів, ні острих зубів, як у льва. В нас нема зброї.

— А-я, а-я, нема зброї — потакнула громада.

— Знаєте що — каже тоді цап. — Ми можемо оборонити себе лише одною зброєю...

— Якою? Якою? — почали питати всі.

— Розумом! — Каже цап. — Кому бракує сили, той повинен шукати помочи в розумі. Почекайте, я спробую вигнати льва з наших сторін розумом.

Другого дня раненько цап пішов і положився при вході до печери, що була при стежці, якою переходив лев.

Якраз сонечко сходило, коли лев вибрався на лови. Йде він, аж цап почав за ним гукати:

— Гей, хто ти такий? А підійди-но сюди!

Лев став і каже:

— А хто ти такий, небоже? І де тут взявся?

— Я вчера прийшов сюда з далеких сторін — каже цап — я прийшов сюда мешкати.

— А чому ти сюда зайшов? — питає лев.

— Чому? Тому, що мені отся околиця дуже подобалася, тут звірини всякої є богато.

— Нащо-ж тобі звірина? — питає здивований лев.

— Як нащо — каже цап — хіба не знаєш нащо? Їсти, от що!

— А хіба ти можеш їсти звірів ? — питає лев.

— Чи можу? Адже ж я на моїм віку зїв сто слонів, сто тигрів, тисячу вовків і девятьдесять девять львів. Ще одного, а буде сто. Ходи сюда, або я прийду до тебе і богато інтересного словім тобі з мого життя.

Слухає лев і думає:

— Воно виглядає на цапа, але не говорить, як цап. По бесіді чути, що се відважний звір. Цап плаче, тікає, а сей сміло дивиться. Видно, що щось незвичайне криється під цапиною шкірою.

А цап уже встав і йде до льва.

Коли се лев побачив, зачав віддалятися і каже до себе:

— Хто знає, що воно таке... Краще лихо оминути, доки можна.

— Гей, зачекай, побалакаємо! — почав кликати цап.

— Часу не маю — каже лев.

— Так прийди завтра!

— І завтра не буде в мене часу — каже лев.

— Ну, може ми десь в лісі колись здиблемося — каже цап.

— Не сподіюсь я, — каже тоді лев — бо я сам з сеї околиці ще сегодня забираюся і не думаю сюда вертати.

Сказавши се, лев почав бігти що сили і за хвилину зник в лісі.

Зібралися другого дня звірі і коли довідалися, що сталося, дуже тішилися і хвалили цапа. А баран тоді каже:

— Бачите, панове громадо, що розум одного може вратувати цілу громаду і цілий народ.

**Д. Н.**

### ЛІНЮХ.

Думкою летів би під хмари,
Мріями рядив би світом,
Святині спокою будує словами,
А спить тихенько зимою і лі-
[том.

**І. Киріяк.**